

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

Донецького державного
університету управління

ТОМ XI

**Серія “Державне управління”
Випуск 112 «Функціонування
механізмів державного
управління»**

Донецьк 2008

ББК 65.050+67.3
С 23

Збірник наукових праць Донецького державного університету управління
«Функціонування механізмів державного управління». Серія «Державне
управління». Т. IX, вип. 112. – Донецьк, ДонДУУ, 2008. – 280 с.

Засновник: Донецький державний університет управління

Редакційна рада:

Поважний О.С. – головний редактор,
Пілюшенко В.Л. – заст. головного редактора,
Поважний С.Ф., Чумаченко М.Г., Бурега В.В., Омелянчук А.І.,
Жидченко В.Д.

Редакційна колегія:

Поважний О.С. – д.е.н., Губерна Г.К. – д.е.н., Дорофієнко В.В. – д.е.н.,
Пілюшенко В.Л. – д.т.н., Адамов Б.І. – д.е.н., Лобас В.М. – д.держ.упр.,
Петренко І.В. – д.е.н., Ларіна Р.Р. – д.е.н.

У збірнику представлені матеріали по дослідженню функціонування
механізмів державного управління процесами інноваційного розвитку регіонів,
галузі економіки й місцевого самоврядування.

Особлива увага звернена на регулювання взаємовідносин власності,
антикризового управління, інформаційного забезпечення, державного
фінансового контролю. Збірник розрахований на наукових та практичних
робітників, викладачів вищої школи, аспірантів, магістрів і студентів старших
курсів.

Затверджений додатком до Постанови Президії ВАК України від
12.06.2002 р. № 1-05/6 як фаховий з державного управління.

Адреса редакції: 83015, м. Донецьк-15, вул. Челюскінців, 163а.
Телефон: (062) 337-66-09

Видається за рішенням вченої ради ДонДУУ

ISBN 966-7917-00-2

© Донецький державний
університет управління,
2008

ЗМІСТ

Андрєєв О.В. Засади розробки державної програми розвитку виробництва автотранспортних засобів	6
Гриджук І.А. Обумовленість державного регулювання сталого розвитку регіону	12
Дудка Л.О. Управління процесом інноваційного розвитку натурального виробництва та його інтенсифікацію	18
Наристька І.С. Інструментарій монополізації регіональних ринків та їх антимонопольного регулювання	24
Пушкар І.В. Державне регулювання відносин власності та господарювання в аграрному секторі	30
Алексєєва К.А. Функції держави в інноваційному розвитку в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки	35
Радченко О.В. Політичний та державноуправлінський режим: оперціоналізація дефініцій в категоріальному ряду сфери політичного	43
Чуликов П.І. Основні напрямки та заходи поліпшення державної підтримки розвитку підприємств легкої промисловості	51
Рибачук В.Л. Досвід та пропозиції здійснення державного фінансового контролю України	56
Новосолова Г.Г. Ефективність функціонування органа державного управління	63
Комісаренко Е.Е. Формування механізму державного управління розвитком трансплантатів в Україні	73
Шестак І. Визначення та загальна характеристика сфери інтелектуальної власності	79
Бурега В.В., Сіліна Ю.С. Потенціал удосконалення механізмів антикризового управління: реальність та перспективи	88

Болдусь М.В. Розвиток громадських інституцій регулювання агропромислового розвитку регіону	101
Устюжанина Е.В. Преимущество автоматизации библиотек ВУЗ.....	108
Мягкова О.В. Запозичення досвіду державного регулювання діяльності інституту банкрутства	116
Мірошніченко Т.В., Кривогузова Н.Є., Мірошніченко В.В. Впровадження аутсорсингу в логістичну діяльність підприємств України.....	125
Бондік В.А. Концептуальні підходи до формування державної промислової політики в умовах розвитку інтеграційних відносин	131
Янишев Д.О. Формування державної політики розвитку лізингу в Україні.....	140
Дашок І.П. Досвід запровадження системи соціального страхування військовослужбовців за рубежом.....	147
Халецька А.А. Соціально-економічна результативність державного регулювання розвитку економічної бази установ соціального захисту населення	156
Дятлова В.В. Механизмы технического регулирования в области стандартизации: опыт ЕС	163
Стойка А.В. Теоретичні основи дослідження умов і напрямів соціалізації населення.....	170
Когут І.В. Роль транспорту в стійкому розвитку міста	181
Надежденко А. О. Екологічний туризм - один із шляхів євроінтеграції України	190
Кітченко О.В. Державне стимулювання та ефективність науково-технічного потенціалу.....	196
Боклаг В. А. Вдосконалення системи інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами	203

Чуприна О.О., Агаркова Н.В. Державне регулювання і підтримка в підвищенні конкурентоспроможності легкої промисловості України.....	210
Скрипченко Н. Теоретичні основи формування поняття «функції місцевого самоврядування».....	217
Балусь О.В., Климчук М. Проблеми екологічного маркування в сучасній Україні.....	226
Кисель Л.М. Реформа пенсионной системы: предпосылки и развитие	233
Мороз В.М. Зв'язок системи трудового потенціалу країни з її економічною системою	237
Гуренко А.В. Теоретичні аспекти розвитку системи державної підтримки малого та середнього наукоємного бізнесу.....	248
Фінагіна О.В., Матвієнко О.Д. Теоретичні аспекти розвитку фінансової звітності як інформаційної бази фінансового менеджменту	254
Коваленко Ю.О. Комплексне розуміння інформаційного ресурсу як фактора розвитку інформаційного суспільства	260
Харіна К.В. Інформатизація національної економіки у контексті активізації використання інформаційних ресурсів.....	267
Гавкалова Н.Л. Ефективність менеджменту персоналу: концепція формування	272

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ - ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

А. О. Надежденко,

асистент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права

Маріупольський державний гуманітарний університет, м. Маріуполь

Серед багатьох проблем, які постають перед нашою державою, екологічні займають одне із центральних місць, що зумовлено відсутністю уваги уряду до цієї проблеми. Вирішення екологічних проблем останнім часом все менш пов'язують безпосередньо з питаннями захисту навколишнього середовища, оскільки сьогодні для людства стало зрозумілим, що головним пріоритетом повинно стати забезпечення екологічної безпеки людини. Тому постає першочерговим питання про розвиток таких видів підприємництва, які з одного боку викоріняють негативний вплив на навколишнє середовище, а з іншого стимулюють екологічну свідомість.

До таких видів підприємництва належить екологічний (зелений) туризм. Екологічний туризм порівняно нове поняття в туристичній діяльності, причиною виникнення цього виду туризму можна знайти у неврегульованості відносин у системах «суспільство – природа» та «туризм – екологія». За даними ВТО термін «екотуризм» активно використовується в індустрії туризму понад 20 років, починаючи з 80 – х років XX століття, коли перше з'явилися дослідження на цю тему. Екологічний (зелений) туризм розглядається як один із провідних напрямків розвитку туристичного бізнесу, свідченням цього може служити те що, наприклад, на Алясці він посідає друге місце за надходженням прибутків у бюджет після видобутку нафти, у ПАР – також друге, але після видобутку діамантів [1].

Екологічний (зелений) туризм – реформа подорожі, сприятлива для навколишнього середовища, яка відбувається на територіях, що мають природну (національні та ландшафтні парки) або культурну (національну) цінність.

Позитивними моментами для розвитку екотуризму є:

- сприяння захисту природи та культурної спадщини;
- здійснювати такий вид діяльності можуть як громадяни України так і громадяни іноземних держав (яким законом не заборонено здійснювати такий вид діяльності);
- залучення іноземної валюти і здійснення ефективного експортування послуг до розвинутих країн;
- створення нових робочих місць;
- спрощений порядок утворення та реєстрації без необхідності відокремлення будь – якого майна (але з обов'язковою його наявністю) для суб'єктів цього виду діяльності;
- сприяння становленню та розвитку місцевих фірм;
- створення можливостей для розвитку місцевих екопідприємств;
- створення додаткових прибутків, які можуть бути використані місцевою владою від організації спільного землекористування, водокористування, лісокористування і т. п.;
- забезпечення суттєвого підйому доходів населення від реалізації сільськогосподарчої продукції, товарів народного промислу;
- час здійснення суб'єктами екологічного (зеленого) та сільського туризму за місцем проживання зараховується у трудовий стаж як самого підприємця, так і членів його родини тощо.

Синонімом поняття «екотуризм» є зелений туризм. Сільський туризм має багато спільного з екотуризмом, але останній відрізняється від екотуризму основними цілями використання вільного часу. Ціль екотуризму – активне відкриття дикої природи, традицій і культури, їх глибоке пізнання й сприйняття, тоді як ціллю сільського туризму є проведення вільного часу у вигляді стаціонарного відпочинку (приживання у населеному пункті – селі,

знайомство з культурою та його мешканцями). Спільним сільського та екотуризму може бути те, що сільські оселі можуть використовуватись як база для ночівлі та харчування екотуризму. Також у спеціальній літературі з'явилося нове поняття екоагротуризм, що передбачає відпочинок у селян, які вирощують сільськогосподарську продукцію із застосуванням екологічних методів – ця форма є поєднанням агротуризму з екологічним сільським туризмом.

Треба зазначити, що кожна країна прагне виробити свою власну модель побудови екологічного (зеленого) та сільського туризму. У багатьох розвинутих країнах Європейського Союзу, таких як Франція, Великобританія, Голландія, Німеччина, Іспанія тощо заняття екотуризмом та сільським туризмом заохочується на національному рівні. Поїздки до сіл та національних парків у цих країнах займають друге місце після відпочинку на морі. Статистичні дослідження показують, що 35 % городян ЄС віддають перевагу відпустці в сільській місцевості, у Голландії їхня частка особливо висока - 49 % [2]. У деяких країнах розвиток цих видів туризму став головним напрямом охорони і відтворення національних сільських ландшафтів. Саме таким чином вдалося зберегти альпійські луки Швейцарії, млини та канали Нідерландів, старі парки і вілли Італії.

Україна може цілком вважатися країною, привабливою для екотуризму в усіх відношеннях: історико – культурна спадщина, унікальні природно – географічні та кліматичні умови, національний колорит (особливо на території Західної України).

Треба зауважити, що екотуризм робить в Україні ще тільки перші кроки, повільно, але цей вид підприємництва розвивається, хоча, щоб досягнути успіху у цьому напрямку треба подолати багато перешкод.

Однією із перешкод, яка стримує розвиток екотуризму в Україні є відсутність належного правового регулювання цієї діяльності. Хоча нова редакція Закону України «Про туризм» від 18. 11. 2003 р. певною мірою надала поштовх для подальшого розвитку екотуризму, закріпив такі види туризму у законі (ст.4) й вимоги до складу договорів щодо

екологічного туризму, уточнив види суб'єктів й умови здійснення туристичної діяльності та інше, але деякі питання у законі неконкретизовані.

Досі одним із невирішених питань залишається правовий статус суб'єктів, які мають право здійснювати екологічний (зелений) та сільський туризм. Згідно ст.5 Закону України «Про туризм» таким видом туризму можуть займатися будь – які суб'єкти туристичної діяльності (приватні підприємці, фізичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності та юридичні особи (тур оператори та тур агенти)). Аналізуючи ст. 5 чинного закону, де визначено, що для здійснення екотуризму відсутня вимога про наявність у суб'єктів ліцензії на здійснення туристичної діяльності, можна обумовити, що здійснювати екологічний (зелений) та сільський туризм є переважним для приватного підприємництва без утворення юридичної особи. Ще одне питання яке потребує правового вирішення - це розробка господарчо-правового механізму забезпечення тривалої зацікавленості суб'єктів підприємництва у підвищенні ефективності надання туристичних послуг. Цей механізм повинен буди дієздатним, та представляти комплексну єдність державної підтримки, економічного стимулювання, фінансування, інвестування, кредитування, оподаткування, управління та інше.

Ще одним чинником який стримує розвиток екотуризму в Україні є відсутність необхідного початкового капіталу для фінансування робіт із створення науково – природознавчих центрів, з розробки комплексу питань формування цільових програм екологічного туризму. Проблемою також є відсутність початкового капіталу, механізму кредитування та високі податки.

Незначні інвестиції у туристичну інфраструктуру та зокрема на впровадження екологічних програм досі залишається головною біллю представників готельного та транспортного бізнесу. Потребують вирішення питання про оподаткування, тарифи на житло і послуги, систему маркетингу, гарантії щодо прийому і обслуговування туристів, певні стандарти обслуговування та інше [3]. Відсутність засобів з менеджменту й маркетингу

екотуризму для залучення потенційних туристів та відсутність цільових наукових досліджень й підготовки необхідних кадрів також стає перешкодою для розвитку екологічного (зеленого) та сільського туризму в Україні.

Окремої уваги заслуговує блок організаційних стримуючих чинників таких як: відсутність серед державних службовців фахівців – екологів; нестача кваліфікованих кадрів у галузі екотуризму; відсутність інформаційно орієнтованого менеджменту на екотуризм, фактор психологічної невідповідності природоохоронних організацій та місцевого населення в організації та здійсненні екотуризму; відсутність відповідних тур організацій у сфері екотуризму; обмежений набір туристичних послуг та інші.

Як бачимо, причини, які стримують розвиток екотуризму в Україні, достатньо серйозні, але на думку спеціалістів екотуризм є достатньо перспективною сферою. Для успішного розвитку екологічного (зеленого) та сільського туризму в Україні необхідно формувати його організаційний, економічний та правовий блоки. На думку Дубенюк Я. А. в Україні сталий екотуризм найбільш доцільно розвивати за двома напрямками. Перший – це урбокомпенсаційний екотуризм та екорекреація у межах міста та приміського довкілля. Другий, пов'язаний із створенням у природо – господарських (буферних) смугах, що прилягають до природоохоронних територій, спеціальних екотуристичних зон, де діяльність місцевих жителів з реалізації туристам послуг з розміщення і харчування продуктами домашнього господарства мала б пільги і стимулювалася на всіх рівнях. Таким чином розвиток екотуризму в Україні може забезпечити альтернативний та ефективний шлях, який дозволить країні ввести свою економіку до світової економіки, зокрема спростити процес євроінтеграції України в ЄС, і в цьому може допомогти досвід розвинених країн Європи.

Досвід країн Європи свідчить, що державне фінансування екологічного туризму є недостатнім в порівнянні з його потребами, тому необхідно залучати як і іноземні інвестиції, так і додаткові інвестиції громадян – підприємців України. Досвід роботи європейських екотуристичних організацій та підприємців свідчить, що тільки завдяки ефективному бізнес –

проекту, менеджмент – плану та плану дій можна вирішити управлінські потреби екотуризму, тільки побудова дієздатної системи фінансування зможе вивести цей вид діяльності до європейського рівня. Автор статті пропонує визначити пріоритетні напрямки та джерела додаткового фінансування, а саме:

- стягнення плати вхід до відповідної території, що надасть додаткову доходність та можливість регулювати потоки туристів, а також контроль за їх діяльністю та поведінкою;
- схема добровільних платежів, що дозволить підвищити еколого – освітній та виховний рівень, оскільки обов'язковим буде інформування туристів про цілі та завдання роботи відповідної екотериторії. Ця схема буде більш дієвою якщо відвідувачі будуть знати у яке русло підуть ці гроші;
- плата за надання конкретних послуг (наприклад, проведення екскурсій з гідом);
- продаж продукції відповідної території (буклетів, екскурсійних плакатів, пам'яток, сувенірів тощо), це дозволить підвищити імідж території здійснення екологічного (зеленого) та сільського туризму;
- надання торгівельної площі для місцевих продуктів або іншої діяльності (наприклад, установка водяних атракціонів);
- проведення спеціальних заходів (прогулянки на конях, велосипедах, човнах за організованими маршрутами, фотографування, відеозйомка), це дозволить додатково залучити кошти та контролювати діяльність, яка може надати шкоди;
- підтримка представників місцевого бізнесу, які допомагають екотериторії (надання організаційних, рекламних та консалтингових послуг), що забезпечить добрі стосунки з місцевим бізнесом;

- організація платних заходів (день відкритих дверей, фестивалів, ярмарок, свят студентства та молоді, запровадження урочистих свят «День Землі», «День води», «Марш парків» та ін.), що надасть додаткової реклами відповідній території;
- надання концесій представникам туристичного бізнесу, які будуть платити тверду комісію за відвідування туристами екотериторії або процент з кожного клієнта;
- мешкання та території та прокат обладнання (човнів, велосипедів, шезлонгів, пляжних зонтів, біноклів тощо);
- надання транспортних послуг, що дозволить контролювати транспортний потік на території;
- пошук коштів у зовнішніх донорів шляхом реалізації конкретних програм по охороні навколишнього середовища, екологічному вихованню та освіті та інше.

Таким чином побудова дієздатного механізму організації екологічного (зеленого) та сільського туризму, наближення його до європейських стандартів надасть можливість для більш швидкої інтеграції України до Європейського співтовариства.

Однак інтеграція України до європейської екологічної системи потребує значних зусиль у напрямку виконання цілого комплексу умов, беручи за увагу високі стандарти ЄС щодо якості екологічного (зеленого) та сільського туризму.

Розвиток екологічного туризму у Європі, як і у всьому світі сьогодні набуває нових інтегруючих форм індустріально- та урборегулюючої діяльності, охорони природи і цілком конкретного змісту екологічної просвіти та виховання. Тому створення нового іміджу українського турпродукту (екологічного (зеленого) та сільського туризму), конкурентоспроможного в нашій державі та за кордоном, активізація підтримки малого та

середнього бізнесу в туристичній сфері, зумовлює пошук інноваційних методів, які б сприяли ефективному функціонуванню туризму на європейському рівні.

Література

1. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: Сучасні концепції менеджменту і маркетингу. – К.: «Альтерпрес», 2004. – С. 108.
2. Мунін Г., Зінов'єв Г. Сільський туризм – альтернативний вид туризму // Туризм сільський зелений. – 2003. - №3. – С. 44 – 45.
3. Косенко В. Відпочиваючим на селі – повноцінне життєве середовище // Туризм сільський зелений. – 2002. - № 2. – С. 8 – 9.